

บทที่ 2

แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในบทนี้จะกล่าวถึงแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยนี้ โดยแบ่งเป็น 4 หัวข้อด้วยกัน คือ หัวข้อที่ 1 แนวคิดเกี่ยวกับคำบอกเนื้อความ และคำไวยากรณ์ หัวข้อที่ 2 แนวคิดเกี่ยวกับการจำแนกหมวดคำ และคำช่วยหน้ากริยาแสดงอรรถาภิธานเคราะห์ และหัวข้อสุดท้าย ทฤษฎีและงานวิจัยเรื่องการกลายเป็นคำไวยากรณ์ มีรายละเอียดดังนี้

คำบอกเนื้อความและคำไวยากรณ์

ก. คำบอกเนื้อความและคำไวยากรณ์ตามแนวคิดของฟรีส

ฟรีส (Fries, 1952) จัดคำในภาษาอังกฤษเป็น 2 ประเภท ได้แก่ คำบอกเนื้อความ (content words) และคำไวยากรณ์ (function words)

คำบอกเนื้อความ ได้รับการจำแนกเป็น 4 ชนิด ได้แก่ คำนาม คำกริยา คำคุณศัพท์และคำวิเศษณ์

ส่วนคำไวยากรณ์มีทั้งหมด 15 ชนิด ได้แก่ คำไวยากรณ์กลุ่ม A หรือ คำชี้เฉพาะ (determiners) อยู่หน้าคำนาม คำไวยากรณ์กลุ่ม B อยู่หน้าคำชนิดที่ 2 หรือ คำกริยา คำไวยากรณ์กลุ่ม C มี 1 คำ คือคำ not คำไวยากรณ์กลุ่ม D เป็นคำที่ปรากฏตำแหน่งเดียวกับคำว่า very และอยู่หน้าคำคุณศัพท์ คำไวยากรณ์กลุ่มที่ E เป็นคำที่ปรากฏตำแหน่งเดียวกับคำว่า and คำไวยากรณ์กลุ่ม F เป็นคำไวยากรณ์ที่ปรากฏตำแหน่งเดียวกับคำ at คำไวยากรณ์กลุ่ม G เป็นคำที่ทำให้เป็นประโยคคำถาม คำไวยากรณ์กลุ่ม H มี 1 คำ คือคำ there คำไวยากรณ์กลุ่ม I เป็นคำที่ปรากฏตำแหน่งเดียวกับคำว่า when และทำให้เป็นประโยคคำถาม คำไวยากรณ์กลุ่ม J เป็นที่ปรากฏตำแหน่งเดียวกับคำว่า after และอยู่หน้าหน่วยประโยค คำไวยากรณ์กลุ่ม K มี 4 คำ คือ Well Oh Now Why

คำไวยากรณ์กลุ่ม L มี 2 คำ คือ yes no คำไวยากรณ์กลุ่ม M มี 3 คำ คือ Look Say Listen คำไวยากรณ์กลุ่ม N มี 1 คำ คือ please คำไวยากรณ์กลุ่ม O มี 1 คำ คือ Lets

ฟรีจะจัดคำหนึ่งๆเป็นคำบอกเนื้อความ ชนิดใดชนิดหนึ่ง หรือคำไวยากรณ์ กลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง ตามการปรากฏแทนที่ได้(substitute) ในกรอบประโยคทดสอบ กล่าวคือ

คำที่สามารถปรากฏในตำแหน่งคำนาม คำกริยา คำคุณศัพท์ หรือคำวิเศษณ์ ได้ ถือเป็นคำบอกเนื้อความ

เช่น คำ " coffee " " sugar " " report " สามารถปรากฏในตำแหน่งของคำนามได้ จึงถือเป็นคำนาม และเป็นคำบอกเนื้อความ

(The) คำชนิดที่ 1	is / was	good
-----s	are / were	
Coffee	is	good
Sugar	is	good
Report	were	good

หรือคำ " seem " " sound " " feel " สามารถปรากฏในตำแหน่งของคำชนิดที่ 2 หรือคำกริยาได้ จึงถือว่าเป็น คำกริยา และเป็นคำบอกเนื้อความ

(The) คำชนิดที่ 1	คำชนิดที่ 2	good
-----s	is / was	
	are / were	
	seem / seemed	
	seem	
	sound / sounded	
	sound	
	feels / felt	
	feel	

ในขณะที่คำไวยากรณ์จะไม่สามารถปรากฏแทนที่ตำแหน่งคำนาม คำกริยา คำคุณศัพท์ คำวิเศษณ์ ซึ่งถือเป็นคำบอกเนื้อความได้ ฉะนั้นหากคำใดไม่สามารถปรากฏแทนที่คำบอกเนื้อความ หรือมีตำแหน่งที่แตกต่างกับตำแหน่งของคำบอกเนื้อความได้ ก็ถือว่าเป็นคำไวยากรณ์

นอกจากนี้ฟรีสยังแสดงความแตกต่างระหว่างคำบอกเนื้อความและคำไวยากรณ์ นอกเหนือจากการใช้กรอบประโยคทดสอบ โดยกล่าวว่า

คำบอกเนื้อความกับคำไวยากรณ์ต่างกันในด้านจำนวนคำ คำบอกเนื้อความมีจำนวนคำมากกว่าคำไวยากรณ์

คำบอกเนื้อความกับคำไวยากรณ์ต่างกันในด้านความสามารถปรากฏตามลำดับในประโยค

คำบอกเนื้อความสามารถปรากฏตามลำดับในประโยค เป็นส่วนประกอบพื้นฐานของประโยคได้ แต่คำไวยากรณ์ไม่สามารถเกิดตามลำดับโดยไม่มีคำบอกเนื้อความเกิดร่วม

คำบอกเนื้อความกับคำไวยากรณ์ต่างกันในเรื่องความหมาย กล่าวคือคำบอกเนื้อความมีความหมายที่ระบุได้ชัดเจน โดยไม่จำเป็นต้องพิจารณาความหมายทางโครงสร้าง (structural meaning) ส่วนคำไวยากรณ์ไม่มีความหมายที่ระบุได้ชัดเจน จำเป็นต้องพิจารณาความหมายทางโครงสร้างด้วย เนื่องจากคำไวยากรณ์เป็นคำที่มีความสำคัญต่อความหมายทางโครงสร้าง หากใช้คำไวยากรณ์ต่างกัน ความหมายทางโครงสร้างก็ต่างไปด้วย

ข. คำบอกเนื้อความและคำไวยากรณ์ตามแนวคิดของวจินตัน

วจินตัน ภาณุพงศ์ (2532) ได้แสดงความแตกต่างระหว่างคำบอกเนื้อความกับคำไวยากรณ์ไว้ว่า

คำบอกเนื้อความ คือคำที่สามารถทำหน้าที่เป็น "ส่วนประโยค" ตามลำดับในประโยคเริ่มได้ ได้แก่ คำนาม คำกริยา คำสรรพนาม คำบอกเวลาประเภทที่ 1 และคำพิเศษ

ส่วนคำไวยากรณ์ คือคำที่ไม่สามารถทำหน้าที่เป็น" ส่วนประโยค" ตามลำพังใน ประโยคเริ่มได้ ต้องทำหน้าที่ร่วมกับคำหลัก โดยทำหน้าที่ขยายคำหลัก หรือเชื่อมคำหลักกับ คำหลัก หรือเชื่อมอนุพากย์ ได้แก่ คำลักษณนาม คำคุณศัพท์ คำจำนวนนับ คำบอก กำหนด คำไม่บอกกำหนด คำบอกเวลาประเภทที่ 2 คำพิเศษ คำช่วยหน้ากริยา คำหน้า กริยา คำหลังกริยา คำปฏิเสธ คำกริยาวิเศษณ์ และคำลงท้าย

ตัวอย่างเช่น

ก. แดงกำลัง ไปโรงเรียน

ข. แดงไปโรงเรียน

ค. * แดงกำลังโรงเรียน

จากตัวอย่างข้างต้น คำ ไป ถือเป็นคำบอกเนื้อความ ชนิดคำกริยา สามารถ ปรากฏเป็นส่วนประโยคตามลำพังได้ ส่วนคำ กำลัง ถือเป็นคำไวยากรณ์ ทำหน้าที่ขยายคำ กริยา ไป และต้องปรากฏร่วมกับคำกริยาเสมอในประโยคเริ่ม ฉะนั้นในตัวอย่าง ก. และ ข ถือเป็นประโยคที่ถูกต้องไวยากรณ์ (Grammatical) แต่ประโยค ค. คำ กำลัง ปรากฏตามลำพัง จึงถือว่าเป็นประโยคผิดไวยากรณ์ (Ungrammatical)

สรุปแนวคิดของคำบอกเนื้อความและคำไวยากรณ์

คำบอกเนื้อความ เป็นคำที่สามารถสื่อความหมายที่เป็นใจความหลักของ ประโยค สามารถสื่อความหมายได้โดยลำพัง ไม่ต้องอาศัยคำอื่นมาช่วย เช่น คำนาม สื่อ ความหมายถึงสิ่งที่เป็นรูปธรรม หรือนามธรรมก็ได้ คำกริยา สื่อความหมายถึงการกระทำ เหตุการณ์ สภาพ ของสิ่ง คำคุณศัพท์ สื่อความหมายถึงลักษณะของสิ่ง คำวิเศษณ์ สื่อความ หมายถึงลักษณะของการกระทำ

คำไวยากรณ์ เป็นคำที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างคำบอกเนื้อความ หรือ ประโยค หรือแสดงลักษณะทางไวยากรณ์ของคำหลัก โดยไม่สามารถสื่อความหมายที่เป็น ใจความหลักของประโยค และไม่อาจสื่อความหมายตามลำพังได้ ต้องอาศัยคำหลัก หรือ บริบทประกอบ

การจำแนกหมวดคำ

ก. การจำแนกหมวดคำตามเกณฑ์ทางวากยสัมพันธ์

การจำแนกหมวดคำด้วยเกณฑ์นี้ จะใช้เกณฑ์ตามแนวคิดของวิจิตรนัฏ ภาณุ พงศ์ (2532) ที่ได้ศึกษาโครงสร้างของภาษาไทยตามแนวไวยากรณ์โครงสร้าง และได้ จำแนกคำโดยใช้กรอบประโยคทดสอบ ถือว่าคำใดก็ตามที่สามารถปรากฏแทนที่คำในกรอบ ประโยคทดสอบที่ใช้ตัดสินหมวดหนึ่งๆได้ ถือว่าเป็นหนึ่งในหมวดคำนั้น

สำหรับคำกริยาและคำช่วยหน้ากริยานั้น วิจิตรนัฏ ได้ใช้เกณฑ์ดังกล่าวจำแนก หมวดคำทั้งสองไว้ดังนี้

คำกริยา แบ่งย่อยออกเป็น 3 หมวด ได้แก่ คำกริยาอาการ คำกริยากรรม และคำกริยาทวิกรรม โดยถือว่า หากคำใดที่สามารถปรากฏในตำแหน่ง X ของกรอบ ประโยคทดสอบ 1.ก. 1.ข. อันได้แก่ 1.ก. คำนาม X แล้ว และ 1.ข. นาม คำสั่ง X ได้ ถือว่าเป็นหมวดคำกริยาอาการ

ตัวอย่าง

1.ก. ฝน ตก แล้ว

1.ข. ฝน คำสั่ง ตก

คำ ตก สามารถปรากฏในตำแหน่ง X ของกรอบทดสอบ 1.ก. 1.ข. ได้ ถือว่า เป็นคำกริยาอาการ

ส่วนคำใดที่สามารถปรากฏในตำแหน่ง X ของกรอบประโยคทดสอบ 2.ก. 2.ข. อันได้แก่ 1.ก. นาม X นาม แล้ว และ 2.ข. นาม คำสั่ง X นาม ได้ ถือว่าเป็นหมวดคำกริยากรรม

ตัวอย่าง

2.ก. น้ำ ทำ กับข้าว แล้ว

2.ข. น้ำ คำสั่ง ทำ กับข้าว

คำ ทั้ง สามารถปรากฏในตำแหน่ง X ของกรอบประโยคทดสอบ 2.ก. 2.ข. ได้
ถือว่าเป็นคำกริยากรรม

และคำ ใด ที่สามารถปรากฏในตำแหน่ง X ของกรอบประโยคทดสอบ
3.ก. 3.ข. อันได้แก่ 3.ก. นาม X นาม นาม แล้ว และ 3.ข. นาม
กำลัง X นาม นาม ได้ ถือว่าเป็นหมวดคำกริยาทวิกรรม

ตัวอย่าง

3.ก. แม่ ให้ สตางค์ น้อง แล้ว

3.ข. แม่ กำลัง ให้ สตางค์ น้อง

คำ ให้ สามารถปรากฏในตำแหน่ง X ของกรอบประโยคทดสอบ 3.ก. 3.ข. ได้
ถือว่าเป็นคำกริยาทวิกรรม

ส่วนคำช่วยกริยา แบ่งออกเป็น 2 หมวด คือ หมวดคำช่วยหน้ากริยา และหมวด
คำช่วยหลังกริยา โดยได้กล่าวถึง คำช่วยหน้ากริยา ไว้ว่า

คำช่วยหน้ากริยา คือ คำว่า กำลัง และคำที่ปรากฏแทนที่คำว่า กำลัง ในกรอบ
ประโยคทดสอบ 1ข, 2ข หรือ 3ข ได้

ตัวอย่าง

กรอบ 1 ข ผ่นเพียงตก

กรอบ 2 ข น้ำเคยทำกับข้าว

กรอบ 3 ข ครูจะบอกคะแนนนักเรียน

คำช่วยหน้ากริยามีอยู่ทั้งหมด 31 คำ แบ่งออกเป็น 3 ชนิด โดยอาศัยคำ ไม่ เป็น
เกณฑ์ คือ

ก. ชนิดอยู่หน้าคำ ไม่ มี 22 คำ คือ เกิด เกือบ กำลัง คง ค่อนข้าง จวน จะ ชัก
แทบ พลอย มัก ย่อม ยิ่ง อาจ ดูเหมือน คล้ายจะ ทำจะ หมายถึง เห็นจะ แล่นจะ ออกจะ ได้

ตัวอย่าง

เขายัง(ไม่)พูดมากเหมือนเดิม

ผู้ชายคนนี้แล่นจะ(ไม่)ดี

ข. ชนิดอยู่หลังคำ ไม่ มี 4 คำ คือ ค่อย น่า ได้ ยัง

ตัวอย่าง

ขม(ไม่)น่ากิน

เมื่อวานฉัน(ไม่)ได้ไปดูหนัง

ค. ชนิดอยู่หน้าหรือหลังคำ ไม่ ก็ได้ มี 4 คำ คือ ควร เคย ต้อง อยาก

ตัวอย่าง

เขา(ไม่)อยากออกไปเอง

เขาอยาก(ไม่)ออกไปเอง

เรา(ไม่)ต้องบอกเขาส่งหน้า

เราต้อง(ไม่)บอกเขาส่งหน้า

นอกจากนี้ ในจำนวนคำช่วยหน้ากริยา 31 คำ ยังมีคำช่วยหน้ากริยา 10 คำ ซึ่งนอกจากจะปรากฏหน้าคำกริยาแล้ว อาจปรากฏระหว่างคำกริยา 2 คำได้ คือ เกือบ ค่อนข้าง ค่อย จน จะ แทบ ต้อง เพิ่ง ยัง อยาก

ตัวอย่าง

เขาป่วยเพิ่งหาย

น้องนอนเกือบหลับแล้ว

อย่างไรก็ตามผู้วิจัยพบว่าเกณฑ์การปรากฏแทนที่ในกรอบประโยคทดสอบดังกล่าวข้างต้น มีปัญหามากในการจัดหมวดคำและหมวดคำย่อยของคำ คง ควร ต้อง ได้ น่า อาจ ในกรณีที่คำดังกล่าวบางคำปรากฏตำแหน่งเดียวกับคำ กำลัง แต่ไม่อาจถือว่าเป็นคำช่วยหน้ากริยา ซึ่งถือเป็นคำไวยากรณ์ได้ เนื่องจากเมื่อตีความหมายแล้วมีความหมายสื่อสภาพ หรือการกระทำที่เป็นใจความหลักของประโยค ตัวอย่างเช่น คำ อาจ ในตัวอย่าง (ก) และคำ ต้อง ในตัวอย่าง (ข)

(ก) สมเด็จพระนเรศวรเป็นเจ้าก็ทรงพระแสงปืนนกลับยาวกว่าคืบยิงไปต้องตุ
ระก่ามาตจากคอข้างตาย รัศมีรัศมีทั้งนั้นเห็นเป็นธศวรรษ ด้วยแม่ปืน
กว้างเหลือกำลังปืน ก็กลัวเดชเดชาภาพ และพระมหาอุปราชามิอาจตาม
ได้ก็เลิกทัพกลับไป

(พงศาวดาร / 1 หน้า 178)

(ข) ขุนไชยอาญาผู้อุปราชคนเจ้าทัพ

(หมายเหตุรับสั่ง 25 / 1 หน้า 92)

ฉะนั้นการจำแนกหมวดคำของคำทั้ง 6 ที่ศึกษา ผู้วิจัยจะใช้เกณฑ์ทาง
วากยสัมพันธ์ตามแนวคิดของวิจิตรน ในกรณีที่คำเหล่านี้มีตำแหน่งเดียวกับ X ในกรอบ
ประโยคทดสอบ และใช้เกณฑ์ทางอรรถศาสตร์ที่ผู้วิจัยได้กำหนดขึ้น ในกรณีที่คำเหล่านี้มี
ตำแหน่งเดียวกับคำ กำลัง ซึ่งจะได้กล่าวรายละเอียดการจำแนกหมวดคำและหมวดคำย่อย
ต่อไป

ข. การจำแนกหมวดคำและหมวดคำย่อยตามเกณฑ์ทางอรรถศาสตร์

ในการจำแนกหมวดคำด้วยเกณฑ์ทางอรรถศาสตร์ ถือว่า คำกริยา เป็นคำที่สื่อ
ความหมายที่เป็นใจความหลักของประโยค โดยแสดงการกระทำ เหตุการณ์ สภาพของ
ประธาน

ส่วนคำช่วยกริยา มีงานวิจัยหลายชิ้นกล่าวถึงการจำแนกคำเป็นคำช่วยกริยา
ด้วยความหมาย อาทิเช่น งานวิจัยของพระยาอุปกิตศิลปสาร (2514) บรรจบ พันธุเมธา
(2521) นววรรณ พันธุเมธา (2527) และราตรี อินวาท (2516) มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

พระยาอุปกิตศิลปสาร (2514) ได้กล่าวถึงคำช่วยกริยา โดยเรียกว่า
กริยานุเคราะห์ไว้ว่า กริยานุเคราะห์ หมายถึงกริยาที่ใช้ช่วยกริยาอื่นให้ได้ความครบตาม
ระเบียบกริยา กล่าวคือ ครบตาม มาลา กาล วาจก โดยนำคำกริยานุเคราะห์ประกอบข้าง
หน้าหรือข้างหลังกริยา

ตัวอย่าง

คำกริยานุเคราะห์ประกอบร่วมกับคำกริยาเพื่อแสดงกาล

เขกำลังนอน

เขยังนอนอยู่

คำกริยานุเคราะห์ประกอบร่วมกับคำกริยาเพื่อแสดงมาลา

เขาต้องนอน

ฝนคงตก

เขาควรไป

คำกริยานุเคราะห์ประกอบร่วมกับคำกริยาเพื่อแสดงวาจก

ฉัน ถูกตี

ศิษย์ ถูกครูให้อ่านหนังสือ

บรรจบ พันธุเมธา (2521,163.) ได้กล่าวถึงคำช่วยกริยา โดยศึกษาด้าน
ความหมายไว้ ดังนี้

คำช่วยกริยา เป็นคำที่ช่วยแสดงให้รู้ว่ากริยากระทำเมื่อไร มีภาวะหรืออารมณ์
เช่นไร กล่าวคือ

คำช่วยกริยาที่แสดงกาล ได้แก่

อยู่ กำลัง กำลัง-อยู่ กำลัง-อยู่แล้ว

บอกปัจจุบัน

จะ กำลังจะ กำลังจะ-อยู่ กำลังจะ-อยู่แล้ว

บอกอนาคต

ได้ ได้-แล้ว ได้-อยู่แล้ว

บอกอดีต

ตัวอย่าง

ใครจะไปใครจะมา

พายุกำลังพัด

คำช่วยกริยาที่บอกสถานะหรืออารมณ์ โดยให้แสดงการคาดคะเน และแสดง
ความเห็นของผู้พูด ได้แก่ คง น่า อาจ ต้อง ควร พึง

ตัวอย่าง

ฝนต้องตก

ฝนคงตก

เป็นคนควรคิดทำมาหากิน

นววรรณ พันธุเมธา (2527 , 46-47) ได้กล่าวถึงคำช่วยกริยา โดยเรียกว่า คำ
บอกความเห็น ซึ่งเป็นการศึกษาทางความหมายไว้ว่า

คำบอกความเห็น คือ คำที่ทำหน้าที่ขยายกริยาเพื่อแสดงความเห็นของผู้พูด
เกี่ยวกับความเป็นไปได้ของกริยา และความจำเป็นของผู้ทำในการทำกริยา

คำบอกความเห็น แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่

1. คำบอกความเห็นของผู้พูดว่ากริยานั้นเป็นไปได้เพียงไร ใช้หน้ากริยา ได้แก่
ต้อง น่า อาจ ควร เห็น คง

ตัวอย่าง

นิดต้องไปเชียงใหม่ (ต้อง แสดงความมั่นใจว่านิดไปแน่)

นิดคงจะไปเชียงใหม่ (คง แสดงความคาดคะเนว่าเป็นไปได้)

2. คำบอกความเห็นของผู้พูดว่าจำเป็นต้องทำกริยานั้นหรือไม่ ใช้หน้ากริยา
ได้แก่ ต้อง ได้

ตัวอย่าง

นิดต้องไปเชียงใหม่ (ต้อง แสดงความจำเป็น)

นิดได้ไปเชียงใหม่ (ได้ แสดงโอกาส)

ราตรี อินวาทธร (2516 , 114-115) ได้กล่าวถึงลักษณะของคำช่วยกริยาด้วย
เกณฑ์ทางวากยสัมพันธ์และความหมาย ไว้ดังนี้

1. เป็นคำที่ไม่สามารถปรากฏและทำหน้าที่ตามลำพังเป็นส่วนประกอบของ
ประโยคเริ่มได้ จะต้องทำหน้าที่ร่วมกับกริยา

ตัวอย่าง

เขาจะร้องเพลง

เขากำลังร้องเพลง

2. เป็นคำที่มีความหมายแบบขยายคำกริยาในกริยาวลีเพื่อบอกลักษณะ

ไวยากรณ์ในภาษา ได้แก่

2.1 ขยายคำกริยาในกริยาวลีเพื่อบอกกาล

ตัวอย่าง

เขาเคยไปเชียงใหม่

แดงเพิ่งหายใจ

แดงจะไปเมืองนอก

2.2 ขยายคำกริยาในกริยาวลีเพื่อบอกการณลักษณะ

ตัวอย่าง

แดงกำลังพิมพ์จดหมาย

ป้ามักนั่งในห้องรับแขกตอนเย็น

2.3. ขยายคำกริยาในกริยาวลีเพื่อบอกมาลา

ตัวอย่าง

น้องเกือบหนักล้ม

เธอต้องมาโรงเรียนวันเสาร์นี้

เธอควรใส่เสื้อสีดำ

แดงน่าว่าอายน้ำในวันอาทิตย์

น้อยอาจไม่มาโรงเรียน

2.4 ขยายคำกริยาในกริยาวลีเพื่อบอกวาจก

ตัวอย่าง

น้องถูกต้อย

แม่ให้น้องทำการบ้าน

กล่าวสรุปได้ว่า คำช่วยหน้ากริยา เป็นคำที่ช่วยขยายความหมายทางไวยากรณ์ของคำกริยา ได้แก่ แสดงการณ์ลักษณะ แสดงกาล หรือแสดงอรรถาณูเคราะห์

คำช่วยหน้ากริยาแสดงอรรถาณูเคราะห์

ผู้ที่ริเริ่มใช้อรรถาณูเคราะห์นี้ในภาษาไทย คือวิจิตรนันทน์ ภาณุพงศ์ โดยให้คำจำกัดความไว้ว่า คำอรรถาณูเคราะห์ คือคำที่แสดงทัศนคติ หรือความเห็นของผู้พูดเกี่ยวกับความเป็นไปได้ หรือความจำเป็นของกริยา

อรรถาณูเคราะห์จะปรากฏในส่วนภาคแสดง (predicate) โดยแยกออกจากส่วนที่เป็นประพจน์ (proposition) กล่าวคือ

ประโยค จะประกอบด้วย อรรถาณูเคราะห์ + ประพจน์
(sentence ----- modality + proposition)

ประพจน์ คือ ส่วนที่เป็นความหมายหลักของประโยค แต่อรรถาณูเคราะห์เป็นเพียงส่วนที่แสดงความหมายเสริมทางทัศนคติของผู้พูด ตัวอย่างเช่น

ประโยค เขาอาจจะมา ประกอบด้วย เขา มา เป็นประพจน์ อาจจะ เป็นอรรถาณูเคราะห์ แสดงการคาดคะเนของผู้พูด

ก. ประเภทของอรรถาณูเคราะห์

นักภาษาศาสตร์ อาทิเช่น โลออนส์ (1977) ไฮน์ (1991) ได้จำแนกประเภทอรรถาณูเคราะห์ไว้ดังนี้

โลออนส์ (1977) ได้แบ่งประเภทอรรถาณูเคราะห์ออกเป็น 3 ประเภท ประเภทที่ 1 คืออรรถาณูเคราะห์บอกโอกาส ประเภทที่ 2 คืออรรถาณูเคราะห์บอกการชี้แนะ และประเภทที่ 3 คืออรรถาณูเคราะห์บอกการคาดคะเน

1. อรรถาณูเคราะห์บอกโอกาส เป็นอรรถาณูเคราะห์ที่บอกความเป็นไปได้จริง โดยมีเงื่อนไขที่ทำให้เกิดเป็นจริงได้ เช่น ความสามารถที่มี

2. อนุเคราะหฺบอกการชี้แนะ เป็นอนุเคราะหฺที่ชี้แนะให้กระทำ
3. อนุเคราะหฺบอกการคาดคะเน เป็นอนุเคราะหฺที่แสดงการคาดคะเนถึงความน่าจะเป็น

ส่วนไชนฺ แบ่งประเภทอนุเคราะหฺแตกต่างกับไลออนส์ตรงที่ ไชนฺแบ่งประเภทอนุเคราะหฺออกเป็น 2 ประเภท คือ ประเภทแรกอนุเคราะหฺบอกการชี้แนะ (agent - oriented modality / deontic modality) และประเภทที่ 2 อนุเคราะหฺคาดคะเน (epistemic)

อนุเคราะหฺบอกการชี้แนะ จะรวมกับอนุเคราะหฺบอกโอกาส เป็นส่วนที่แสดงความหมายทางทัศนคติเกี่ยวกับความจำเป็นของผู้ทำในการทำกริยา (necessity) หรือแสดงความสามารถของผู้ทำในการทำกริยา (ability)

อนุเคราะหฺประเภทนี้อาจอยู่ในลักษณะผู้กระทำได้รับการแนะนำ (agent-oriented) หมายความว่า ผู้กระทำจำเป็นหรือสามารถกระทำ หรือปรากฏในลักษณะผู้พูดแนะนำ (speaker - oriented)

อนุเคราะหฺบอกการคาดคะเน เป็นส่วนที่แสดงความหมายทางทัศนคติเกี่ยวกับความน่าจะเป็น (probability) ของกริยา

ข. รูปของอนุเคราะหฺ

อนุเคราะหฺในภาษาอังกฤษ อาจปรากฏในรูปคำช่วยกริยา (auxilliary) หรือคำลงท้าย (partical) ในภาษาอังกฤษ

สำหรับอนุเคราะหฺที่ปรากฏในรูปคำช่วยกริยา เรียกว่า modal auxilliary เช่น คำ must need can may เช่น

All student must obtain the consent of the faculty concerned before entering for examination .

must = obligation

I need to hear a good alarm in the morning to wake up.

need = necessity

You can smoke here .

can = permission

I may be wrong.

may = possibility

ในภาษาไทยคำอรรถาณูเคราะห์จะอยู่ในรูปคำช่วยกริยาบางคำ โดยมีตำแหน่ง
อยู่หน้าคำกริยา เราจะเรียกว่าคำช่วยกริยาเหล่านี้ว่า คำช่วยหน้ากริยาแสดงอรรถาณูเคราะห์

คำช่วยหน้ากริยาแสดงอรรถาณูเคราะห์ ได้แก่ คำ คง ควร ต้อง ได้ น่า
อาจ โดยมีผู้กล่าวเกี่ยวกับเรื่องนี้หลายท่าน

นworรณ พันธุมธา (2527) กล่าวว่า อรรถาณูเคราะห์ หรือคำบอกความเห็น
แบ่งออกเป็น ประเภท ดังนี้

คำบอกความเห็นของผู้พูดว่ากริยานั้นเป็นไปได้เพียงไร ใช้นำหน้ากริยา
ตัวอย่าง

นิตต้องไปเชียงใหม่ แสดงความเชื่อมั่นว่านิตไปแน่

นิตน่าจะไปเชียงใหม่ แสดงความเป็นไปได้ โอกาสที่นิตจะไปมีมากกว่า

นิตอาจจะไปเชียงใหม่ แสดงความเป็นไปได้ โอกาสที่นิตจะไปและไม่ไปพอๆ
กัน

นิตควรจะไปเชียงใหม่ แสดงความเหมาะสม ผู้พูดมีเหตุผลที่ทำให้คิดว่า
นิตจะไป

นิตคงจะไปเชียงใหม่ แสดงการคาดคะเน

คำบอกความเห็นของผู้พูดว่าจำเป็นต้องทำกริยานั้นหรือไม่ ใช้นำหน้ากริยา

ตัวอย่าง

นิตต้องไปเชียงใหม่   แสดงว่านิตจำเป็นต้องไป

นิตได้ไปเชียงใหม่   แสดงว่านิตมีโอกาสไป

บรรจบ พันธุเมธา (2521) ได้กล่าวว่า คำกริยาช่วย ว่ามีบางคำที่แสดง
 ธรรมชาติเฉพาะได้แก่ คง ต้อง น่า อาจ ควร โดยคำดังกล่าว ใช้เพื่อแสดงภาวะ หรือ
 อารมณ์ได้ แต่คำเหล่านี้ แสดงภาวะ หรืออารมณ์ที่คาดคะเนต่างกัน กล่าวคือ

<u>อาจ</u> จะ	เป็นการคาดคะเนใกล้ความจริง
<u>คง</u> จะ	เป็นการคาดคะเนลอยๆห่างความจริง
<u>น่า</u> จะ	เป็นการคาดคะเนโดยปรารถนาให้เกิด
<u>ควร</u>	เป็นการคาดคะเนด้วยเหตุผลว่าจะเป็นอย่างนั้น
<u>ต้อง</u>	เป็นการแสดงความแน่ใจ

จากงานวิจัยข้างต้น เห็นได้ว่าคำช่วยกริยาที่มีตำแหน่งนำหน้ากริยา อันได้แก่
คง ควร ต้อง ได้ น่า อาจ ถือเป็นคำช่วยกริยาที่แสดงธรรมชาติเฉพาะ โดยแต่ละคำ
 แสดงความเห็นต่างกัน และอาจเป็นได้ทั้งธรรมชาติเฉพาะบอกโอกาส บอกการชี้แนะ และ
 ธรรมชาติเฉพาะที่คาดคะเน หรือเป็นเพียงธรรมชาติเฉพาะที่ประเภทใดประเภทหนึ่งเท่านั้น

ตัวอย่าง คำช่วยหน้ากริยา ต้อง สามารถแสดงธรรมชาติเฉพาะได้ทั้ง
 ธรรมชาติเฉพาะบอกการชี้แนะ และบอกการคาดคะเน

ธรรมชาติเฉพาะบอกการชี้แนะ แสดงความจำเป็น

เขาต้องทำงานหาเลี้ยงชีพ

ธรรมชาติเฉพาะที่คาดคะเน แสดงความมั่นใจ

ฝนต้องตกเย็นนี้ เมฆมามีคเลย

ทฤษฎีการกลายเป็นคำไวยากรณ์

การกลายเป็นคำไวยากรณ์เป็นปรากฏการณ์อย่างหนึ่งในภาษาที่รูปคำที่เป็นคำบอกเนื้อความจะกลายเป็นคำไวยากรณ์ ในหัวข้อนี้ผู้วิจัยจะกล่าวถึงทฤษฎีการกลายเป็นคำไวยากรณ์ที่สำคัญ อันได้แก่ นิยามของการกลายเป็นคำไวยากรณ์ ปัจจัยที่นำไปสู่การกลายเป็นคำไวยากรณ์ ขั้นตอนในการกลายเป็นคำไวยากรณ์ และทิศทางในกระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์ มีรายละเอียดดังนี้

1. นิยามของการกลายเป็นคำไวยากรณ์ (grammaticalization)

มีนักภาษาศาสตร์จำนวนมากได้ให้นิยามของคำว่า การกลายเป็นคำไวยากรณ์ ไข่มากมาย ทั้งที่มีแนวคิดตรงกันและต่างกัน อาทิเช่น

คูริโลวิช (Kurylowicz , 1965 , 1975) ได้กล่าวว่า

การกลายเป็นคำไวยากรณ์ประกอบด้วย การเพิ่มขอบเขตของหน่วยคำจากคำบอกเนื้อความเป็นคำไวยากรณ์ หรือจากคำที่มีความเป็นไวยากรณ์น้อยไปสู่ความเป็นไวยากรณ์มากขึ้น

ฮอปเปอร์และทรอกอตต์ (Hopper and Traugott , 1993) ให้คำจำกัดความไว้ว่า

การกลายเป็นคำไวยากรณ์ เป็นกระบวนการซึ่งคำบอกเนื้อความและหน่วยสร้าง (constructions) แสดงหน้าที่ทางไวยากรณ์ ในบริบททางภาษาบางแห่งและพัฒนาต่อมาจนกลายเป็นหน้าที่ทางไวยากรณ์ไป

ฮัยเน และ เรย์ (Heine and Reh , 1984 : 15 อ้างถึงใน Bybee , Perkins and Pagliuca , 1994) กล่าวว่า

การกลายเป็นคำไวยากรณ์ เป็นวิวัฒนาการที่หน่วยภาษาได้สูญเสียลักษณะความหลากหลายทางความหมาย ความโดดเด่นทางการใช้ภาษา จิตสภาพทางวากยสัมพันธ์ และลักษณะทางเสียง

จากคำกล่าวของนักภาษาศาสตร์ข้างต้น กล่าวได้ว่าคำจำกัดความโดยรวมของการกลายเป็นคำไวยากรณ์ คือ การที่คำบอกเนื้อความได้สูญเสียความหมายที่เป็นเนื้อความไป และมีหน้าที่ทางไวยากรณ์เพิ่มขึ้นในบางบริบท จนพัฒนามากลายเป็นคำไวยากรณ์ในที่สุด แต่คำที่เป็นคำบอกเนื้อความจะยังคงปรากฏในภาษาควบคู่กับคำใหม่ แต่มีการใช้ลดน้อยลง

2. ปัจจัยที่นำไปสู่การกลายเป็นคำไวยากรณ์

ปัจจัยที่นำไปสู่การกลายเป็นคำไวยากรณ์ที่นักภาษาศาสตร์กล่าวถึง ได้แก่ ปัจจัยอุปลักษณ์ (metaphor) และปัจจัยการถ่ายโอน (transfer)

ก. ปัจจัยอุปลักษณ์

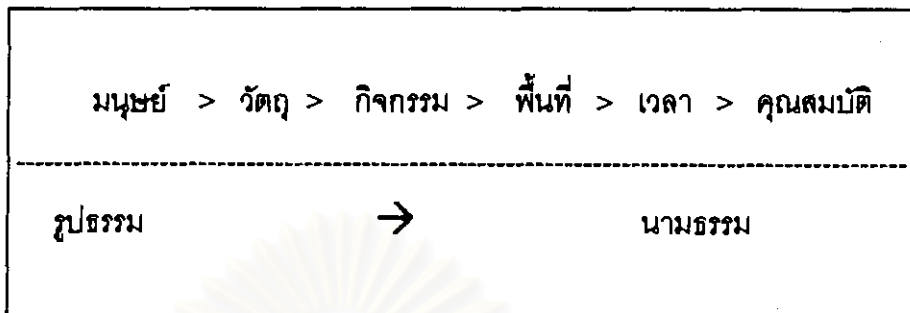
อุลล์มันน์ (Ullmann , 1962 อ้างถึงใน นันทริยา , 2539) ได้กล่าวถึงอุปลักษณ์ ให้ความหมายว่า อุปลักษณ์ตั้งอยู่บนหลักการของความคล้ายคลึงทางความหมาย ประกอบด้วยองค์ประกอบ 2 องค์ประกอบ คือ tenor หมายถึงสิ่งที่เราต้องการสื่อ และ vehicle หมายถึงสิ่งที่เราเปรียบเทียบ

ตัวอย่างเช่น ความรักคือยาพิษ (กิ่งกาญจน์ 1988 อ้างถึงใน นันทริยา , 2539)

องค์ประกอบที่เป็น tenor คือ ความรัก ซึ่งเป็นสิ่งที่ต้องการสื่อ ส่วน ยาพิษ เป็น vehicle ซึ่งเป็นสิ่งที่เรานำมาเปรียบเทียบ อุปลักษณ์ดังกล่าวนี้ แสดงถึงการอธิบายมโนทัศน์ที่เป็นนามธรรม คือ ความรัก ในรูปของมโนทัศน์ที่เป็นรูปธรรม คือ ยาพิษ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าความรักนั้นเจ็บปวดและทุกข์ทรมาน

สำหรับปัจจัยอุปลักษณ์ที่เกี่ยวกับการกลายเป็นคำไวยากรณ์ ไฮเน และคณะ (Heine , Claudi and Hunnemeyer , 1991 b) ได้กล่าวว่า การกลายเป็นคำไวยากรณ์นั้นจะเป็นกระบวนการที่ผ่านการถ่ายโอนอุปลักษณ์ โดยคำบอกเนื้อความจะค่อยๆพัฒนามาเป็นคำไวยากรณ์ เมื่อมโนทัศน์ของมนุษย์ที่มีต่อสิ่งหนึ่งเปลี่ยนจากความเป็นรูปธรรม หรือสิ่งที่เป็นศูนย์กลาง และตัวตนมนุษย์ ไปสู่ความเป็นนามธรรม หรือสิ่งที่ไกลออกไปจากตัวตน

แสดงลำดับอุปสรรคด้วยแผนภูมิได้ดังนี้

หมายความว่าอุปสรรคที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์ วัตถุ จะมีความเป็นรูปธรรมสูง และจะลดลงเมื่อเป็นกิจกรรม และพื้นที่ตามลำดับ จนเมื่อเป็นเวลา และคุณสมบัติจะเป็นนามธรรม

ฉะนั้นหากคำบอกเนื้อความใด มีมีโนทัศน์เปลี่ยนแปลงไป ขยายขอบเขตจนมีระยะห่างออกไปจากตัวตนมนุษย์มาก ก็จะมีมีความเป็นคำไวยากรณ์มาก

ตัวอย่างเช่น ในภาษาเอเว คำ megbe หรือ "หลัง" (Heine et al., 1991 b 161 อ้างถึงใน นันทริยา , 2539) มีการโอนความหมายของคำเรียกอวัยวะ "หลัง" จากความหมายที่อ้างถึงส่วนของร่างกาย หรือวัตถุ ไปเป็นความหมายแสดงสถานที่ โดยคำ "หลัง" จะเปลี่ยนจากคำบอกเนื้อความ ที่เป็นคำนาม เป็นคำไวยากรณ์ ที่เป็นคำบุพบท

1 e - pe megbe fa
3SG - POSS back be cold

His back is cold

2 e le x a megbe

3SG is house DEF behind

He is at the back of the house

megbe มีความหมายแสดงความสัมพันธ์ด้านสถานที่ซึ่งเป็นนามธรรม และกลายเป็นคำบอกความสัมพันธ์ด้านบริเวณที่ปรากฏหลังคำนาม

ข. ปัจจัยการถ่ายโอน

ในการกลายเป็นคำไวยากรณ์ การใกล้ชิดกันของคำหนึ่งกับอีกคำหนึ่งมีส่วนช่วยให้คำได้ความหมายของอีกคำหนึ่งและกลายเป็นคำไวยากรณ์ในที่สุด

ตัวอย่างเช่น นักภาษาศาสตร์ ฮอปเปอร์ และโทรกอตต์ (1993 อ้างถึงใน นันทริยา , 2539) ได้กล่าวถึงปัจจัยการถ่ายโอนที่มีต่อการกลายเป็นคำไวยากรณ์ โดยนำมาอธิบาย คำกริยาช่วย be going to ว่าพัฒนาจากคำกริยา go มีความหมายแสดงอนาคต เนื่องมาจากการที่ be going ปรากฏใกล้ชิดกับคำว่า to ซึ่งแสดงความหมายที่เป็นจุดมุ่งหมาย ในโครงสร้าง be going in order to V และเกิดการละ in order กลายเป็น be going to ความหมายของ be going to จึงกลายจากความหมายแสดงทิศทางไปสู่ความตั้งใจ และกลายเป็นความหมายแสดงอนาคตในที่สุด

นอกจากนี้ฮอปเปอร์ ยังได้กล่าวถึงสาเหตุของการกลายเป็นคำไวยากรณ์ของคำนาม ในภาษาฝรั่งเศส pas , personne , rien , jamais มาเป็นคำไวยากรณ์ที่แสดงการปฏิเสธว่า มาจากการที่คำดังกล่าวมักปรากฏร่วมกับคำปฏิเสธ ne จนกลายเป็นคำไวยากรณ์เช่นเดียวกับ ne

3. กระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์

ก. ผลกระทบของคำที่มีการกลายเป็นคำไวยากรณ์

เลห์มันด์ (Lehmann 1986) ได้เสนอผลกระทบของคำที่มีการกลายเป็นคำไวยากรณ์ไว้ดังนี้

ผลกระทบของคำที่เป็นผลจากการกลายเป็นคำไวยากรณ์มี 6 กระบวนการ ได้แก่

1. การกร่อน (attrition) เป็นกระบวนการที่ทำให้เสียงของคำสูญเสียลักษณะหรือกร่อน และทำให้อรรถลักษณะประจำคำลดลง เช่น คำ *ad* ในภาษาโรมัน จะสูญเสียพยัญชนะท้าย เป็น *a* และสูญเสียอรรถลักษณะที่เป็นรูปธรรมแสดงสถานที่ กลายเป็นคำบุพบท "สู่ยัง" หรือคำว่า *theiophina* ในภาษากรีก มีความหมายว่า "I want that" เมื่อมีการกลายเป็นคำไวยากรณ์จะสูญเสียลักษณะ และรูป เป็น *tha* มีความหมายแสดงมาลาเงื่อนไขสมมติ (subjunction marker)

2. การตรึงแน่นความเป็นชุดคำ (paradigmaticity) เป็นกระบวนการที่ทำให้คำมารวมกันเป็นชุดคำเดียวกันจากที่เคยต่างชุดกันเมื่อเป็นคำหลัก เช่น *avoir* "have" และ *être* "be" ในภาษาฝรั่งเศส แต่เดิมเป็นคำต่างชุดกัน ต่อมาเมื่อกลายเป็นคำไวยากรณ์ จะรวมเป็นชุดเดียวกัน ที่เรียกว่าชุดที่ใช้กระจายกริยา (conjugation paradigm)

3. การบังคับการปรากฏ (obligatorification) เป็นกระบวนการที่ทำให้คำจากเดิมที่เป็นคำหลัก สามารถเลือกปรากฏได้ทุกบริบทตามความต้องการในการสื่อสาร และจะถูกบังคับให้ปรากฏได้ในบางบริบทด้วยกฎทางไวยากรณ์ (grammatical rule) เมื่อกลายเป็นคำไวยากรณ์ การบังคับการปรากฏนี้ฮอบส์เปอร์ จะเรียกว่าการปรากฏในบริบทที่เฉพาะเจาะจง (specialization)

ตัวอย่างเช่น คำ *de* ในภาษาฝรั่งเศส แต่เดิมมีอิสระในการเลือกปรากฏ โดยสามารถจะแทนที่ (substitution) ด้วยคำ *ab* "from" *e* "out of" หรือตัดทิ้งได้ (omission) เช่น *cadere* (de/a/e) แต่เมื่อกลายเป็นคำไวยากรณ์จะใช้คำอื่นแทนที่หรือตัดทิ้งไม่ได้

4. การมีตำแหน่งเฉพาะ (fixation) เป็นกระบวนการที่ทำให้คำในภาษาซึ่งไม่มีการลำดับการเรียงที่ตายตัว กลายเป็นคำที่ต้องมีตำแหน่งอย่างเคร่งครัดแน่นอน การเปลี่ยนแปลงทางวากยสัมพันธ์ในลักษณะนี้จะปรากฏกับการถ่ายโอนคำจากภาษาหนึ่งไปอีกภาษาหนึ่ง

ตัวอย่างเช่น การถ่ายโอนคำในภาษาละติน ที่คำมีการเรียงคำอย่างอิสระ มาสู่ภาษาฝรั่งเศสที่คำมีตำแหน่งเฉพาะเพื่อแสดงลักษณะวากยสัมพันธ์ของคำ เช่น คำ *de* , *ad*

ในภาษาละติน สามารถอยู่ได้หลายตำแหน่งในนามวลี หากเมื่อเป็นคำในภาษาฝรั่งเศส จะมีตำแหน่งหน้านามได้เท่านั้น

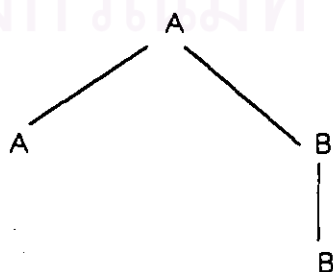
5. การลดความเป็นองค์ประกอบของหน่วยสร้าง (condensation) เป็นกระบวนการที่ทำให้คำที่เป็นองค์ประกอบ (constituent) ในประโยค มาเป็นเพียงส่วนขยาย(modifier) ของคำ (word / stem)

ตัวอย่างเช่น คำ avoir "have" ในภาษาฝรั่งเศส เมื่อกลายเป็นคำไวยากรณ์ จะลดความเป็นหน่วยสร้างมาเป็นเพียงหน่วยแสดงกาล ปรากฏร่วมกับกริยาในกริยาวลี เช่น || a mange แสดงอดีตกาล หรือ || mangera แสดงอนาคตกาล

6. การหลอมรวมกับคำหลัก (coalescence) เป็นกระบวนการที่ทำให้คำหลักที่มีขอบเขตชัดเจน และเป็นหน่วยคำอิสระ เมื่อกลายเป็นคำไวยากรณ์ จะเป็นหน่วยคำไม่อิสระ เป็นเพียงส่วนประกอบของคำหลักคำอื่น ในลักษณะวิภัติ (prefix) หรือ ปัจจัย (suffix)

ตัวอย่างเช่น ในภาษาละติน คำ clara mente เป็นคนละคำ หรือต่างก็เป็นหน่วยคำอิสระทั้งคู่ มีความหมายว่า "in a clear spirit" ต่อมาเมื่อถ่ายโอนคำมาสู่ภาษาฝรั่งเศส กลายเป็นคำไวยากรณ์ คำ mente จะกลายเป็นหน่วยคำไม่อิสระ เป็นปัจจัยเติมหลังคำหลักคำอื่น และ หลอมรวมเป็นคำคำเดียวกัน คือ clairement "clearly"

เลห์มันด์ยังเสนอความคิดอีกว่า เมื่อรูปคำผ่านการวิเคราะห์ใหม่จากการเป็นคำบอกเนื้อความมาเป็นคำไวยากรณ์ ในระยะแรกจะมีรูปคำทั้งที่เป็นคำบอกเนื้อความและคำไวยากรณ์ ต่อมาจะค่อยๆ เหลือรูปคำที่เป็นคำไวยากรณ์เพียงอย่างเดียว แสดงได้ดังนี้

ข. ผลกระทบทางความหมายที่เป็นผลมาจากการกลายเป็นคำไวยากรณ์

ไบบี เปอร์กิน และ ปากลียูคา (Bybee et al , 1994) ได้เสนอความคิดเกี่ยวกับผลกระทบทางความหมายที่มาจากกลายเป็นคำไวยากรณ์ 5 กระบวนการ ดังนี้

1. การขยายความหมายแบบอุปลักษณ์ (metaphorical extension) เป็นกลไกลำดับแรกของการกลายเป็นคำไวยากรณ์ และถือเป็นการเปลี่ยนแปลงทางอรรถศาสตร์ที่สำคัญที่สุด โดยถือว่าอิทธิพลที่ทำให้คำกลายเป็นคำไวยากรณ์ คือการเรียนรู้ของมนุษย์ กล่าวคือ คำที่เป็นคำหลักจะเป็นคำที่เป็นสิ่งพื้นฐานที่มนุษย์เรียนรู้ตามประสบการณ์ที่ใกล้ชิด ต่อมาเมื่อมนุษย์มีประสบการณ์มากขึ้น ความคิดจะออกไปจากสิ่งที่ใกล้ชิดไปสู่สิ่งที่ไกลตัว คำที่เคยเป็นคำหลักมีความหมายใกล้ชิด จะพัฒนาเป็นคำไวยากรณ์มีความหมายไกลตัว ซึ่งความหมายที่เป็นสิ่งใกล้ชิด จะถือเป็นความหมายรูปธรรม ส่วนความหมายที่เป็นสิ่งไกลตัว จะถือเป็นความหมายนามธรรม

ฉะนั้นการขยายความหมายแบบอุปลักษณ์นี้ จึงเป็นการที่คำเปลี่ยนแปลงความหมายแบบอุปลักษณ์จากรูปธรรมมาเป็นนามธรรมเมื่อเป็นคำไวยากรณ์

ตัวอย่างเช่น การกลายเป็นคำ face (Heine , Claudi and Hunnemeyer , 1991 :290-292) จากความหมายแสดงส่วนของร่างกาย มนุษย์ อันเป็นความหมายอุปลักษณ์เชิงรูปธรรม ขยายมาเป็นคำที่มีความหมายแสดงความเปรียบบอกตำแหน่งหน้า "front" เช่น the face of cliff และกลายเป็นอุปลักษณ์บอกพื้นที่ (space or a spatial adposition)

2. การอนุมาน (inference) เป็นการเปลี่ยนแปลงทางความหมายแบบอนุมาน จะเกิดขึ้นเมื่อรูปภาษาใดภาษาหนึ่งปรากฏอยู่ในตำแหน่งเดียวกันกับรูปภาษาอื่นบางรูป และมีคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ที่เชื่อมกันได้กับการอนุมานว่า รูปภาษาดังกล่าวจัดอยู่ในคำหรือสำนวนชุด (paradigms) เดียวกัน เช่น คำ go และในสำนวน be going to จะปรากฏอยู่หน้ารูปกริยาเช่นเดียวกับคำกริยาช่วยหน้ากริยา will และ shall เช่น

He will leave us soon

He shall leave us soon

He is going to leave soon

ดังนั้นถึงแม้ *be going to* จะเปลี่ยนรูปไปตามกาลและการณ์ลักษณะได้เหมือนกริยาอื่นๆ แต่รูปภาษาก็ทำหน้าที่เป็นคำช่วยกริยาบอกกาลอนาคต เช่นเดียวกับ *will* และ *shall*

แนวความคิดเรื่องการอนุมานนี้ ไบบี และคณะถือว่าคำดังกล่าวสามารถอนุมานได้ เนื่องจากคำที่กลายเป็นคำไวยากรณ์ยังคงเค้าความหมายเดิมที่เคยเป็นคำหลัก (persistence)

3. การขยายความหมาย หรือความหมายกว้างขึ้น (generalization) เป็นการสูญเสียความหมายที่เฉพาะเจาะจง ซึ่งมีเงื่อนไขการเกิดร่วมกับคำบางคำที่มีคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์สอดคล้องกันโดยเฉพาะ ไปเป็นการมีเงื่อนไขการเกิดร่วมเข้มงวดน้อยลง และคำจะเกิดร่วมกับคำที่มีคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์หลากหลายขึ้น

เช่น *can* เดิมเป็นคำที่ปรากฏร่วมกับคำกริยาที่มีความหมายแสดงความสามารถทางจิตใจหรือสติปัญญา (mental ability) ต่อมาขยายความหมายกว้างขึ้น โดยจะปรากฏร่วมกับคำกริยาที่มีความหมายแสดงความสามารถทางกายได้ (general ability)

4. การกลมกลืนความหมาย (harmony) เป็นการเปลี่ยนแปลงที่คำได้สูญเสียความหมายเดิมที่เป็นความหมายประจำคำเกือบหมด โดยจะแสดงความหมายที่สอดคล้องกับบริบท ถือเป็นกลไกที่เป็นลำดับท้ายของการกลายเป็นคำไวยากรณ์

เช่น คำ *avoir* "have" ในภาษาฝรั่งเศส เมื่อเป็นคำไวยากรณ์จะมีความหมายแสดงกาล ตามบริบทที่ปรากฏร่วม ตัวอย่าง เมื่อปรากฏในประโยค *Il a mangé* จะแสดงอดีตกาล แต่เมื่อปรากฏในประโยค *Il mangera* จะแสดงอนาคตกาล

5. การดูดซับความหมายทางบริบท (absorption of contextual meaning) เป็นการเปลี่ยนแปลงที่คำได้สูญเสียความหมายเดิม แล้วดูดซับความหมายของบริบทที่ปรากฏร่วมอยู่ด้วย การเปลี่ยนแปลงนี้ถือเป็นการเปลี่ยนแปลงช่วงท้าย

ตัวอย่างเช่น ในภาษาฝรั่งเศส คำว่า *pas*, *personne*, *rien*, *jamais* เดิมเป็นคำนาม ไม่ได้มีความหมายปฏิเสธ เมื่อปรากฏร่วมกับคำปฏิเสธ *ne* จนเป็นปรกติ คำดังกล่าวจึงกลายเป็นคำไวยากรณ์ มีความหมายแสดงการปฏิเสธ

นอกจากนี้ยังมีแนวความคิดเกี่ยวกับผลกระทบที่เกิดจากการกลายเป็นคำ
ไวยากรณ์ของนักภาษาศาสตร์ ฮอปเปอร์ และโทรกอตต์ (Hopper and Traugott อ้างถึงใน
นันทริยา , 2539) ที่น่าสนใจ ซึ่งจะกล่าวถึงต่อไป ดังนี้

ฮอปเปอร์ และโทรกอตต์ ได้กล่าวถึงผลกระทบที่มีต่อรูปคำและความหมาย
ของการกลายเป็นคำไวยากรณ์ไว้ 5 กระบวนการ ดังนี้

1. กระบวนการทำให้ความหมายกว้างขึ้น (generalization of meaning) เป็น
กระบวนการที่ทำให้คำมีความหมายเปลี่ยนแปลงในลักษณะกว้างขึ้น เช่นคำ *go* มีความ
หมายแสดงการเคลื่อนที่ ต่อมาเพิ่มความหมายแสดงความตั้งใจซึ่งเป็นนามธรรม และกลายเป็นคำแสดงอนาคตกาล

2. กระบวนการสูญเสียคุณสมบัติความเป็นหมวดคำเดิม (decategorialization)
เป็นกระบวนการที่คำสูญเสียคุณสมบัติความเป็นหมวดคำเดิม

ตัวอย่างเช่นคำ *while* จากเดิมเป็นคำนาม มีความหมายแสดงความยาวของ
เวลา ต่อมาเมื่อกลายเป็นคำสันธานแสดงความสัมพันธ์ด้านเวลา คำ *while* จะสูญเสีย
คุณสมบัติของการเป็นคำนาม ได้แก่ ไม่สามารถมีคำนำหน้านาม (article) หรือคำบอก
ปริมาณนำหน้าได้ ไม่สามารถนำคำคุณศัพท์หรือคำชี้เฉพาะมาขยายได้ ไม่สามารถเป็น
ประธานหรือกรรมได้ ไม่สามารถมีรูปแทนได้ และปรากฏได้เฉพาะหน้าอนุพากย์ เท่านั้น

3. กระบวนการเจาะจงเลือก (specialization) เป็นกระบวนการที่เลือกคำที่มี
ลักษณะทั่วไปมาทำเป็นคำไวยากรณ์ โดยคำที่จะถูกเลือกให้กลายเป็นคำไวยากรณ์จะเป็น
คำที่มีลักษณะทั่วไป (generalized) มากกว่าคำอื่นๆทั้งทางด้านการใช้และความหมาย
ตัวอย่างการเลือกคำว่า *pas* เป็นคำปฏิเสธแทนที่จะเลือกคำว่า *point* ซึ่งก็ใช้ในการปฏิเสธ
เช่นเดียวกัน เพราะ *pas* ใช้กับ *ne* และใช้บ่อยมากกว่า ความหมายของ *pas* ก็เป็นกลางๆ
มากกว่า *point* และในภาษาพูด *ne* ก็ถูกละไว้ได้ เช่น *Je sais pas* " I don't know " ทั้งให้
pas บอกปฏิเสธตามคำฟังความหมาย

4. กระบวนการแยก (divergence) เป็นกระบวนการที่คำหนึ่งที่มีอยู่ได้ความหมายใหม่ โดยจะแยกคำเป็น 2 คำ โดยคำหนึ่งมีหน้าที่ หรือ ความหมายเหมือนคำเดิม ส่วนอีกคำหนึ่งกลายเป็นคำไวยากรณ์

ตัวอย่างเช่น คำลักษณะนาม *ekor* ในภาษามลายูเกิดจากการแยกคำออกจากคำ *ekor* ที่มีหน้าที่เป็นคำนาม มีความหมายว่า "หาง" เป็นอีกคำหนึ่งที่เป็นคำลักษณะนาม ปรากฏหน้าคำนาม แสดงดังนี้

Mati - lah tiga *ekor* tikus

dead-lah three <CL> rat

" Three <CL> rats were killed "

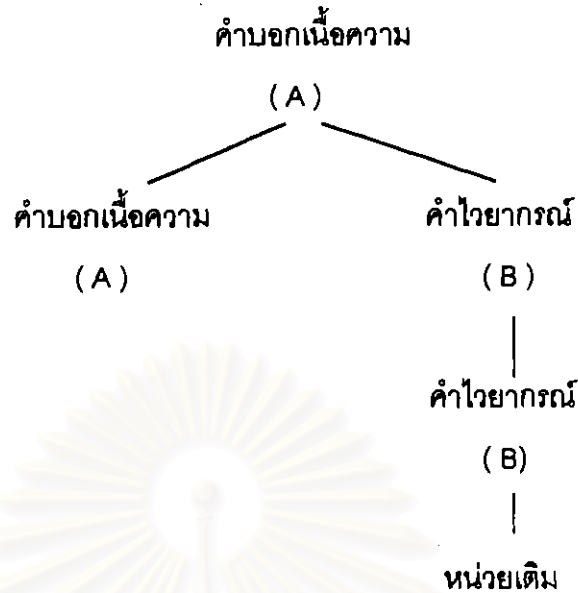
(Hopper and Traugott 1993 118)

5. กระบวนการเติมรูปคำใหม่ (renewal) เป็นกระบวนการที่เติมรูปคำใหม่มาใช้กับความหมายที่มีอยู่ ตัวอย่างเช่น คำขยายเพื่อเน้น (intensifiers) เดิมใช้เพียง very ต่อมาเกิดการใช้รูปใหม่คือ *-ly* เช่น *awfully* *fearfully* เป็นต้น ใช้ในความหมายขยายเพื่อเน้นเช่นกัน

4. ทิศทางกระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์

นักภาษาศาสตร์เชื่อว่ากรการกลายเป็นคำไวยากรณ์เป็นการกลายแบบทิศทางเดียว (unidirectionality) คือกลายจากคำบอกเนื้อความที่เป็นคำอิสระ เป็นคำไวยากรณ์ และกลายเป็นหน่วยเติม หรือหน่วยคำไม่อิสระในที่สุด ดังที่ เฮอร์มันด์ได้เสนอความคิดไว้ดังนี้

สถาบันวิจัยปริวรรต
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตัวอย่างเช่น คำ clara mante เป็นคนละคำ หรือต่างก็เป็นหน่วยคำอิสระทั้งคู่ มีความหมายว่า "in a clear spirit" ต่อมาเมื่อถ่ายโอนคำมาสู่ภาษาฝรั่งเศส กลายเป็นคำไวยากรณ์ คำ mante จะกลายเป็นหน่วยคำไม่อิสระ เป็นปัจจัยเติมหลังคำหลักคำอื่น และ หลอมรวมเป็นคำคำเดียวกัน คือ clairement "clearly"

กระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์ชนิดวรรณเคราะห์

ไบบี และคณะ (Bybee et al , 1994) ได้ศึกษากระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์ประเภทวรรณเคราะห์ในภาษาอังกฤษ โดยแสดงให้เห็นถึงลำดับการพัฒนาการกลายเป็นคำไวยากรณ์ประเภทวรรณเคราะห์ ดังนี้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ลำดับที่ 1	>	ลำดับที่ 2	>	ลำดับที่ 3	>	ลำดับที่ 4
futage1		futage 2		futage 3		futage 4
การถูกบังคับ						
(obligation)						
		> ความตั้งใจ	>	แสดงอนาคตกาล	>	ความน่าจะเป็น
		(intention)		(future)		(probability)
						คำสั่ง
						(imperative)
ความปรารถนา						
(desire)						
ความสามารถ	>	สามารถเป็นไปได้	>	แสดงอนาคตกาล	>	ความเป็นไปได้
(ability)		(root possibility)		(future)		(possibility)
		อรรถานุเคราะห์แนะนำ	>	อรรถานุเคราะห์คาดคะเน		
		Deontic modality		Epistemic modality		

หมายความว่า คำไวยากรณ์ชนิดคำช่วยกริยาอรรถานุเคราะห์นี้ มีลำดับการเปลี่ยนแปลงจากคำหลักที่มีความหมายว่า " การถูกบังคับ หรือความปรารถนา หรือความสามารถ " พัฒนาความหมายเป็นอรรถานุเคราะห์แนะนำ และเป็นหน่วยแสดงกาลในลำดับที่ 3 จนในที่สุดกลายเป็นอรรถานุเคราะห์คาดคะเน อันเป็นคำไวยากรณ์อย่างสมบูรณ์

ตัวอย่างเช่น คำ *can* ในภาษาอังกฤษ มีลำดับการเปลี่ยนแปลงจากคำที่มีความหมายแสดงความสามารถทางจิตใจ เป็นคำที่มีความหมายทั่วไปมากขึ้น โดยพัฒนาความหมายอรรถานุเคราะห์แนะนำที่แสดงความสามารถจะเป็นไปได้ เปลี่ยนความหมายเป็นอรรถานุเคราะห์แนะนำที่แสดงการอนุญาต และเปลี่ยนเป็นอรรถานุเคราะห์คาดคะเนว่าเป็นไปได้ แสดงลำดับได้ดังนี้

can

mental ability > general ability > root possibility > possibility
> permission

งานวิจัยเกี่ยวกับการกลายเป็นคำไวยากรณ์ในภาษาไทย

ดิลเลอร์ (Anthony Diller , 1994 อ้างถึงในจรัสดาว , 2539) ได้ศึกษากระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์ในภาษาตระกูลไท พบว่า กระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์ จะมีการเปลี่ยนแปลงทางความหมาย จนเกิดคำที่มีหลายความหมาย และมีหน้าที่หลากหลายมากขึ้น

ดิลเลอร์ เสนอผลการวิจัยการศึกษาเชิงประวัติ-เปรียบเทียบ ภาษาจ้วง นุง ลาว และไทย พบว่า คำกริยา ได้ สามารถทำหน้าที่เป็นคำช่วยกริยา ประเภทอรรถา นุเคราะห์ ที่บอกความสามารถ หรือการณัลักษณะบอกความสมบูรณ์ของการกระทำ และมัก พบควบคู่กับอดีตกาล เช่นที่พบในศิลาจารึกสุโขทัย

จรัสดาว อินทรทัศน์ (2539) ศึกษากระบวนการที่คำกริยากลายเป็นคำบุพบท ในภาษาไทย พบว่า คำบุพบทจำนวน 23 คำ ได้แก่ ไกล่ ข้าม ขึ้น เข้า คล้าย จาก ตรง ต่อ ตาม ถึง ประจำ เป็น ผ่าน ยัง ลง ลอด เลย สู เหนือ เหมือน ให้ อยู่ ออก เป็นคำบุพบทที่เกิดจากการกลายเป็นคำไวยากรณ์ของคำกริยา โดยผ่านกระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์ ได้แก่

1. กระบวนการเกี่ยวกับความหมาย ได้แก่

1.1. การคงความหมายเดิม

1.2. การที่ความหมายเดิมจางลง คือคำบุพบทรูปเดียวกับคำกริยา จะมีความหมายจางลง

1.3. การที่ความหมายใหม่เกิดขึ้น ได้แก่การที่ความหมายมีขอบเขตกว้างกว่า

เดิม และมีลักษณะทั่วไปไม่เจาะจงเหมือนความหมายเดิม

1.4. การขยายของเขตเชิงอุปลักษณะ ความหมายของคำบุพบทจะมีการขยายขอบเขตเชิงอุปลักษณะจากความเป็นรูปธรรมไปสู่นามธรรม และยังรวมถึงการขยายขอบเขตเชิงอุปลักษณะของคำที่ปรากฏร่วมโดยจะเป็นนามวลีที่เป็นนามธรรมมากกว่าเดิม

2. กระบวนการทางโครงสร้าง ได้แก่

2.1. การบังคับการปรากฏ และมีตำแหน่งเฉพาะ คือ คำบุพบทจะปรากฏในบริบทที่จำกัดและมีตำแหน่งเฉพาะในบริบท คือ ต้องปรากฏนำหน้าและขีดนามวลีเสมอ ในขณะที่คำกริยารูปเดียวกันอาจเลือกปรากฏหน้านามวลี หรือแยกจากนามวลีก็ได้

2.2. กระบวนการวิเคราะหใหม่ จากเดิมที่คำกริยาเป็นหน่วยองค์ประกอบของประโยค กลายเป็นเพียงส่วนหนึ่งขององค์ประกอบหน่วยใหม่คือ บุพบทวลี

นอกจากนี้ลักษณะกระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์ดังกล่าวจะเป็นการเปลี่ยนแปลงแบบทิศทางเดียวและค่อยเป็นค่อยไป ในด้านการเปลี่ยนแปลงแบบทิศทางเดียว จะมีการเปลี่ยนแปลงความหมายจากความเป็นรูปธรรมไปสู่นามธรรม ส่วนการเปลี่ยนแปลงแบบค่อยเป็นค่อยไป สังเกตได้จากคำกริยาบางคำยังคงกลายเป็นคำบุพบทอย่างไม่สมบูรณ์ มีลักษณะตามหมวดคำบุพบทไม่ครบถ้วน

นันทริยา ลำเจียกเทศ (2539) ได้ศึกษาคำไวยากรณ์ที่กลายมาจากคำนามเรียกอวัยวะและส่วนของพืชในภาษาไทยล้านนา โดยกล่าวว่า

คำนามเรียกอวัยวะและส่วนของพืช 29 คำ ได้แก่ นิ้ว ตีน หัว ตา หน้ ข้าง หน้ หลัง ตน ตัว ขา ตึง ตัน รูด เกรือ ลำ ดอก ใบ หน่อ ยอด ปลี หลี่ กิ่ง ผัก เม็ด รวง หน่อย ก้าน กาน กลายเป็นคำไวยากรณ์ 4 ประเภท คือ

คำลักษณะนาม ได้แก่ นิ้ว ตีน หัว ตา หน้ ข้าง หลัง ตน ตัว ขา ตึง รูด เกรือ ลำ ดอก ใบ หน่อ ยอด ปลี หลี่ กิ่ง ผัก เม็ด รวง หน่อย ก้าน กาน

คำเชื่อมอนุพากย์ ได้แก่ ตน ตัว หลัง ต้น ลู

คำสรรพนาม ได้แก่ ตน ตัว เขา ดิง

และคำบุพบท ได้แก่ หน้า ข้าง หลัง

และได้สรุปว่าคำนามเรียกอวัยวะและส่วนของพืชกลายเป็นคำลักษณะนามมากกว่าคำไวยากรณ์ประเภทอื่น

ปัจจัยที่ทำให้คำนามเรียกอวัยวะและส่วนของพืชกลายเป็นคำไวยากรณ์ ได้แก่ ปัจจัยทางความหมาย ซึ่งได้แก่ ความหมายแสดงปริมาณ ซึ่งเป็นปัจจัยที่ทำให้คำนามเรียกอวัยวะและส่วนของพืชกลายเป็นคำลักษณะนาม ความหมายบ่งจำนวนเจาะจง ซึ่งเป็นปัจจัยที่ทำให้คำนามเรียกอวัยวะและส่วนของพืช กลายเป็นคำเชื่อมอนุพากย์ ความหมายบอกสิ่ง ซึ่งเป็นปัจจัยที่ทำให้คำนามเรียกอวัยวะกลายเป็นคำสรรพนาม และความหมายบอกบริเวณ ซึ่งเป็นปัจจัยที่ทำให้คำนามเรียกอวัยวะกลายเป็นคำบุพบท นอกจากนี้ปัจจัยทางวากยสัมพันธ์และปัจจัยอุปลักษณะก็มีส่วนช่วยให้คำนามเรียกอวัยวะและส่วนของพืชกลายเป็นคำไวยากรณ์

กระบวนการที่ทำให้คำนามเรียกอวัยวะและส่วนของพืชกลายเป็นคำไวยากรณ์ ได้แก่ กระบวนการสูญเสียคุณสมบัติของหมวด กระบวนการทำให้มีความหมายทั่วไป กระบวนการเจาะจงเลือก และกระบวนการอุปลักษณะ

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจะพบว่ยังไม่มิงานใดที่ศึกษาคำช่วยกริยาประเภท อรรถาณูเคราะห์ที่นำหน้าคำกริยาในภาษาไทยว่ามีการกลายเป็นคำไวยากรณ์อย่างไร ดังนั้น การวิจัยในครั้งนี้จึงเป็นการพยายามหาคำตอบที่ว่าคำช่วยหน้ากริยา คง ควร ต้อง ได้ น่า อาจ เป็นคำไวยากรณ์ที่กลายมาจากคำกริยาหรือไม่ และกระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์ของหมวดคำดังกล่าวเป็นเช่นไร โดยอาศัยแนวคิดและทฤษฎีที่กล่าวมาข้างต้นเป็นสมมติฐานและเป็นแนวทางในการศึกษา